

The Prophets and Psalmists as Exegetes - Class # 6

For Torah in Motion - by Menachem Leibtag

Tehillim 105 - The First Siddur or the First Haggadah

Intro: Last week, our study of Tehillim 105 demonstrated how that Psalm both understand and tied together two major themes of Sefer Breishit, i.e. 'calling out in the Name of Hashem' and God's covenant(s) with Avraham Avinu. This week, we return to our study of that Psalm and compare it to its parallel text in Divrei ha'Yamim chapter 16 in an attempt to better understand why we quote from Divrei ha'Yamim daily in the opening section of Pesukei d'Zimra, and how Psalm 105 it may have been a very early text for Maggid.

I. A review of the core text of our obligation for MAGID.

A. The Biblical obligation to tell the story /Shmot 13:8

13:3. And Moshe commanded the people -**Remember this day** that you left Egypt, for God has taken you out with an out- stretched hand, and **don't eat chametz**.

4-5. Today you are leaving in the spring... when you come to the Land... do this service in this month. 6. **For seven days you shall eat Matza**, and on the seventh day make a holiday for God. 7. **Matzot shall be eaten for seven days**, and no chametz or leaven shall be seen in all your borders.

8. And you shall tell your son on that day, saying: for the sake of THIS, God did for me [?], when I went out from Egypt.

שמות פרק יג - ג ויאמר משה אל-הָעָם, זְכוֹר
אֶת-הַיּוֹם הַזֶּה אֲשֶׁר יִצְאָתֶם מִמִּצְרַיִם מִבֵּית
עֲבָדִים, כִּי בַחֲזֹק יָד הוֹצִיא יְהוָה אֶתְכֶם מִזֶּה; וְלֹא
יֵאָכֵל חֶמֶץ. ד הַיּוֹם אֲתֶם יִצְאִים, בַּחֲדָשׁ,
הָאָבִיב. ה וְהָיָה כִּי-יִבְיֹאֵךְ יְהוָה אֶל-אֶרֶץ
הַכְּנַעֲנִי...; וְעַבַּדְתָּ אֶת-הָעֲבָדָה הַזֹּאת,
בַּחֲדָשׁ הַזֶּה. ו שִׁבְעַת יָמִים, תֹּאכַל מַצֹּת;
וּבַיּוֹם, הַשְּׁבִיעִי, חַג, לַיהוָה. ז מִצּוֹת יֵאָכֵל,
אֵת, שִׁבְעַת הַיָּמִים; וְלֹא-יֵרָאֶה לְךָ חֶמֶץ,
וְלֹא-יֵרָאֶה לְךָ שָׂאֵר--בְּכֹל-גְּבֻלְךָ.
ח וְהִגַּדְתָּ לְבִנְךָ, בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר:
בְּעִבּוֹר זֶה עָשָׂה יְהוָה לִי,
בְּיִצְאֹתִי מִמִּצְרַיִם.

B. How to understand "בעבור זה" -What do we explain to our children Why did Hashem take me out?; or Why am I eating matza?

רש"י שמות פרק יג פסוק ה (ח) בעבור זה –

בעבור שאקיים מצותיו, כגון פסח מצה ומרור הללו:

Rashi: God took me out SO THAT I would keep His Commandments...

אבן עזרא שמות (הפירוש הארוך) (ח) בעבור זה

אמר רבי מרינוס, פ"י בעבור זה, היה ראוי להיותו הפוך: -

זה בעבור שעשה ה' לי - והביא רבים כמוהו לדעתו.

ולפי דעתי, אין אחד מהם נכון, כי איך נהפוך דברי אלהים חיים.

וטעם הפסוק הפך מחשבתו, כי אין אנו אוכלים מצות בעבור זה,

רק פ"י בעבור זה, בעבור זאת העבודה - שהוא אכילת המצה

ולא יאכל חמץ - שהוא תחלת המצוות שצוה לנו השם - עשה לנו השם

אותות עד שהוציאנו ממצרים. והטעם לא הוציאנו ממצרים רק לעבדו, ...

וכתוב:”

אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים להיות לכם לאלהים” (במד' טו, מא):

Ibn Ezra: Rabbi Merinas explains – the verse Should be read backwards

"zeh ba'avur", This [matza that we eat] is because God did miracles for me... But in my opinion... "ba'avur zeh" implies For the sake of this service – which is eating matza and not eating chametz, which are the first mitzvot that God commanded us – God did these miracles...: The reason – for God only took us out of Egypt in order that we would serve Him...

C. Moshe Rabeinu's speech in fortieth year /Devarim 6:20-25

20 When your son should ask you in time to come, saying: 'What is the meaning of the testimonies, statutes, and ordinances which Hashem has commanded you?

21 then you shall say to your son:: 'We were once slaves to Pharaoh in Egypt, & God took us out with a mighty hand.

22 And Hashem showed signs and great wonders upon Egypt, upon Pharaoh, and upon all his house, before our eyes.

23 And He brought us out from there, IN ORDER THAT He might bring us in, to give us the Land which He swore unto our fathers.

24 And Hashem commanded us to do all these statutes, to fear the LORD our God, for our good always, that He might preserve us alive, as it is at this day.

25 And it shall be righteousness...

כ פי-ישאלך בנך מחר, לאמר: מה העדת, והחקים והמשפטים, אשר צוה יהוה אלהינו, אתכם.

כא ואמרת לבנך, עבדים היינו לפרעה במצרים; ויציאנו יהוה ממצרים, ביד חזקה.

כב ויתן יהוה אותות ומפתים גדלים ורעים במצרים, בפרעה ובכל-ביתו--לעינינו.

כג ואותנו, הוציא משם--למען הביא אותנו, לתת לנו את-הארץ, אשר נשבע לאבותינו. כד ויצונו יהוה לעשות את-כל-החקים האלה, ליראה את-יהוה אלהינו--לטוב לנו כל-הימים, לחיתנו כהיום הזה.

כה וצדקה, תהיה לנו: כי-נשמר לעשות את-כל-המצוה הזאת, לפני יהוה אלהינו--כאשר צונו.

D. Brit Bein ha'Btarim The Covenant of the Parts / Breishit 15

The need for 'slavery & redemption' to become God's Nation
[A 'collective memory' that will affect our national behavior]

א אחר הדברים האלה, הִיָּה דְבַר-יְהוָה אֶל-אַבְרָם, בְּמַחְזָה, לֵאמֹר:
אֵל-תִּירָא אַבְרָם, אֲנֹכִי מִגֹּן לְךָ-שְׂכָרְךָ, הֲרַבָּה מְאֹד.

....

ז וַיֹּאמֶר, אֱלֹהֵי: אֲנִי יְהוָה, אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאוּר כַּשְׂדִּים-

לְתֵת לְךָ אֶת-הָאָרֶץ הַזֹּאת, לְרִשְׁתָּהּ.

ח וַיֹּאמֶר: אֲדֹנָי יְהוִה, בְּמַה אֲדַע כִּי אֵינְךָ שֵׁנָה.

ט וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵי, קָחָה לִי עֲגֻלָּה מִשְׁלֶשֶׁת...

יג וַיֹּאמֶר לְאַבְרָם, יָדַע תֵּדַע כִּי-גֵר יִהְיֶה זְרַעְךָ בְּאֶרֶץ לֹא
לָהֶם, וְעִבְדוּם, וְעָנּוּ אֹתָם--אֲרַבֵּעַ מֵאוֹת, שָׁנָה. יָד וְגַם
אֶת-הַגּוֹי אֲשֶׁר יַעֲבֹדוּ, דָּן אֲנֹכִי; וְאַחֲרֵי-כֵן יֵצְאוּ, בְּרִכְשׁ
גָּדוֹל. טו וְאַתָּה תָּבוֹא אֶל-אַבְתְּיָךְ, בְּשָׁלוֹם: תִּקְבְּרָה,
בְּשֵׁיבָה טוֹבָה. טז וְדוֹר רְבִיעִי, יָשׁוּבוּ הֵנָּה: כִּי לֹא-שָׁלֵם
עוֹן הָאֱמֹרִי, עַד-הֵנָּה.

יח בַּיּוֹם הַהוּא, כָּרַת יְהוָה אֶת-אַבְרָם--בְּרִית לֵאמֹר:
לְזַרְעֶךָ, נָתַתִּי אֶת-הָאָרֶץ הַזֹּאת, מִנְּהַר מִצְרַיִם, עַד-הַנְּהָר
הַגָּדֹל נְהַר-פָּרָת

E. The Mishna in Tractate Pesachim, chapter 10

משנה ד מזגו לו כוס שני וכאן הבן שואל אביו...

ולפי דעתו של בן אביו מלמדו- מתחיל בגנות ומסיים בשבח -

ודורש מארמי אובד אבי- עד שיגמור כל הפרשה כולה:

משנה ה רבן גמליאל היה אומר כל שלא אמר שלשה דברים אלו בפסח לא יצא ידי

חובתו ... בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים שנאמר

(שמות יג) והגדת לבנך ביום ההוא לאמר בעבור זה עשה ה' לי בצאתי ממצרים לפיכך...

In light of this, let's return to our study of Tehillim 105:
And afterward, DH aleph chapter 16

ז ביום ההוא אז נתן דויד בראש להדות ליהוה ביד-אסף ואחיו : ח הודו ליהוה קראו בשמו ❖ הודיעו בעמים עלילתיו : ט שירו לו זמרו-לו שיחו בכל-נפלאותיו: ❖ י התהללו בשם קדשו ❖ ישמח לב מבקשי ה' : יא דרשו ה' ועזו בקשו פניו תמיד : ❖ יב זכרו נפלאותיו אשר עשה ❖ מפתיו ומשפטי-פיהו : יג זרע ישראל עבדו בני יעקב בחיריו ❖ יד הוא ה' אלהינו בכל-הארץ משפטיו : ❖ טו זכרו לעולם בריתו ❖ דבר צוה לאלף דור: ❖ טז אשר כרת את-אברהם ושבועתו ליצחק : ❖ יז ויעמידה ליעקב לחק לישראל ברית עולם ... יח לאמר לך אתן ארץ-כנען חבל נחלתכם יט בהיותכם מתי מספר כמעט וגרים בה : כ ויתהלכו מגוי אל-גוי ומממלכה אל-עם אחר ❖ כא לא-הניח לאיש לעשקם ויוכח עליהם מלכים ❖ כא לא-הניח לאיש לעשקם ויוכח עליהם מלכים: ❖ כב אל-תגעו במשיחי ובנביאי אל-תרעו : כג שירו ליהוה כל-הארץ בשרו מיום-אל-יום ישועתו : כד ספרו בגוים את-כבודו בכל-העמים נפלאותיו	❖ א הודו לה', קראו בשמו; ○ הודיעו בעמים, עלילותיו. ❖ ב שירו-לו, זמרו-לו; שיחו, בכל-נפלאותיו. ❖ ג התהללו, בשם קדשו; ❖ ישמח, לב מבקשי ה'. ❖ ד דרשו ה' ועזו; בקשו פניו תמיד. ❖ ה זכרו--נפלאותיו אשר-עשה; מפתיו, ומשפטי-פיו. ו זרע, אברהם עבדו: בני יעקב בחיריו. ז הוא, ה' אלהינו; בכל-הארץ, משפטיו. ח זכר לעולם בריתו; דבר צוה, לאלף דור. ט אשר כרת, את-אברהם; ושבועתו ליצחק. י ויעמידה ליעקב לחק; לישראל, ברית עולם. יא לאמר-לה, אתן את-ארץ-כנען: חבל, נחלתכם. יב בהיותכם, מתי מספר; כמעט, וגרים בה. יג ויתהלכו, מגוי אל-גוי; מממלכה, אל-עם אחר. יד לא-הניח אדם לעשקם; ויוכח עליהם מלכים. טו אל-תגעו במשיחי; ולנביאי, אל-תרעו. ❖ טז ויקרא רעב, על-הארץ; כל-מטה-לחם שבר. יז שלח לפניהם איש; לעבד, נמכר יוסף. יח ענו בכבל רגליו...

See individual pdf files for Tehillim 105 & DH 16